

Metodika odchovu plemenných býků

1. Všeobecně

Posláním odchoven je za standardních podmínek prověření vlastní užitkovosti plemenných býčků narozených ze záměrného připarování. Cílem je zjišťování užitkových vlastností, spotřeby krmiv a eventuálně prověření kvality spermatu. Testací, jejíž pravidla vychází z platné legislativy, se prověřují býci masných plemen. Výsledky jsou podkladem pro selekci a výběr býků pro potřebu plemenitby. Provozní podmínky a organizační uspořádání odchoven jsou stanoveny provozním řádem příslušné OPB.

2. Naskladnění OPB

Býčci se na OPB naskladňují po odstavu pouze od vybraných rodičů zapojených do KUMP - metoda A, a splňují požadavky stanovené příslušným uznaným chovatelským sdružením. Mají doložený a ověřený původ ve smyslu platné legislativy. Zástav býčků a jejich odchov probíhá na OPB turnusovým způsobem. Termíny pro naskladnění stanovuje uznané chovatelské sdružení.

3. Odchov na OPB

a) období přípravné

Slouží k adaptaci zvířat na podmínky OPB a současně k provedení nezbytných zoo-veterinárních úkonů. Trvá minimálně 30 dnů před zahájením testu vlastní užitkovosti, pokud uznané chovatelské sdružení nestanoví jinak.

Před zahájením přípravného období jsou býčci zařazeni do skupin s prioritou na hmotnost, věk a plemeno a případně pocházející od jednoho chovatele. V jedné skupině nesmí být ustájeni býci rohatí s bezrohými či odrohovanými. V těchto skupinách pak probíhá vlastní test. Před zahájením přípravného období musí být všem býkům zaveden nosní kroužek.

b) období testu vlastní užitkovosti

Trvá 120 dnů, pokud není uznaným chovatelským sdružením na základě požadavků příslušných chovatelských klubů stanoveno jinak.

c) období po skončení testu vlastní užitkovosti

Slouží k přípravě býka na základní výběr. Minimální délka tohoto období je 20 dní, pokud uznané chovatelské sdružení nestanoví jinak.

4. Ustájení býků

Býčci jsou po dobu přípravného období ustájeni volně a krmeni ve skupinách v technologiích stejných, nebo obdobných jako v období testu vlastní užitkovosti. Skupinu tvoří maximálně 10 býků a tato skupina se nemění až do skončení testu vlastní užitkovosti. Výjimkou může být pouze vyřazení býka ze skupiny. Při volném ustájení musí mít kotec lehárny minimální rozměr 0,9 m² na 100 kg živé hmotnosti. Při volném boxovém ustájení musí být délka boxového lože minimálně 1900 mm a jeho šířka musí odpovídat minimálně kohoutkové výšce ustájených býků. Pohybové chodby jednosměrné musí být široké minimálně 1100 mm, dvousměrné 2100 mm. Rozměry krmiště musí zabezpečit současný příjem krmiva všemi ustájenými býky. Minimální délka žlabu na jedno ustajovací místo je 750 mm. V průběhu přípravného období a testu vlastní užitkovosti nesmí být v téže stáji ustájeny jalovice a krávy.

Další požadavky zajišťující welfare ustájených býků (mikroklima, bezpečnost technologií, hygiena prostředí, ošetřování atd.) musí odpovídat platné legislativě.

5. Krmení a napájení býků

Býkům musí být umožněn volný přístup do krmiště s možností trvalého přístupu k nezávadné pitné vodě.

a) období přípravné

Krmná dávka je stanovena s ohledem na přípravu býků na test vlastní užitkovosti.

b) období testu vlastní užitkovosti

Výživa je založena na zkrmování objemných krmiv a jadrné směsi s ohledem na normovanou potřebu živin pro odchov plemenných býků (viz příloha č.1). Výše denního přírůstku je stanovena příslušnými šlechtitelskými programy jednotlivých plemen. Během testu je provozovatelem OPB zjišťována a evidovaná spotřeba krmiv a živin. Kvalita krmné dávky je dokládána OPB rozborů krmiv (optimalizací KD), z počátku a v průběhu testovacího období (minimálně 2x).

c) období po skončení testu

Výživa je usměrňována s ohledem na další využití býka v plemenitbě.

6. Zjišťování hmotnosti a tělesných rozměrů

Hmotnost

Hmotnost je zjišťována vážením bez srážky na nakrmenost s přesností na 1 kg. Vážení je prováděno vždy:

- Po naskladnění na OPB
- Na začátku přípravného období
- Na začátku testu vlastní užitkovosti (+/- 3 dny)
- V pravidelných měsíčních intervalech
- Na konci testu vlastní užitkovosti (+/- 3 dny)

Při zahájení a při skončení testu je hmotnost stanovována ze dvou po sobě následujících vážení mezi kterými je rozpětí 23 až 25 hodin. Termín prvního vážení zajišťuje provozovatel odchovny po dohodě s pracovníkem uznaného chovatelského sdružení. Druhé vážení provádí vždy pracovník uznaného chovatelského sdružení. Z obou vážení je pro potřeby hodnocení testu počítána průměrná hmotnost. Dnem zahájení a ukončení testu je brán den, kdy hmotnost zjišťoval pověřený pracovník uznaného chovatelského sdružení. Pokud je zjištěný rozdíl větší jak 10 kg, je ihned provedeno další kontrolní převážení zvířete a tato hmotnost je směrodatná. Majitel býka má právo být informován o výsledcích jednotlivých vážení.

Tělesné rozměry

Tělesné rozměry jsou zjišťovány měřením:

- v den zahájení testu - výška v kříži v cm
- ve věku 365 dnů +/- 15 dnů - výška v kříži v cm
- v den ukončení testu - výška v kříži v cm
- obvod šourku v cm

Ostatní tělesné rozměry se zjišťují po dohodě s uznaným chovatelským sdružením na základě požadavků příslušných chovatelských klubů.

V den zahájení testu je provedeno pracovníkem uznaného chovatelského sdružení lineární hodnocení.

7. Ošetřování paznehtů

Nesmí docházet k přerůstání paznehtů, které by nepříznivě ovlivňovalo stav končetin. Ošetřování je prováděno dle potřeby na základě rozhodnutí provozovatele OPB, pokud nedojde s majitelem k jiné dohodě. Ošetření paznehtů je evidováno v evidenční kartě o odchovu býka.

8. Příprava na základní výběr

Spočívá v zajištění spolehlivé a bezpečné ovladatelnosti býka, eventuálně prověření kvality spermatu. Předvedení býka musí být v souladu s předpisy bezpečnosti práce, tzn. je povoleno použití pouze vodící tyče, která se zapíná do nosního kroužku, případně bezpečné předvedení na ohlávce.

9. Evidence na OPB

a) hlášení o nákupu plemenných býků

Hlášení o nákupu předá OPB na začátku přípravného období příslušnému uznanému chovatelskému sdružení.

b) evidenční karta o odchovu býka

Zakládá se po naskladnění býka, pokud nejsou předepsané údaje vedeny v počítačové databázi. Slouží k evidenci všech zjišťovaných údajů o hmotnosti, tělesných rozměrech a zdravotního stavu býka po dobu pobytu na OPB. Vyplněná evidenční karta je dokladem k hodnocení býka při základním výběru.

10. Hodnocení zkoušky vlastní užitkovosti

Je prováděno centrálně uznaným chovatelským sdružením. Hodnocení růstové schopnosti býků, jejich tělesné rozměry a hodnocení zevnějšku je zpracováváno matematicko-statistickými metodami a výsledky slouží pro selekci při základních výběrech.

11. Selekční kritéria

Jsou stanovena uznaným chovatelským sdružením na základě šlechtitelských programů. Jedná se o:

- býček musí odpovídat požadavkům standartu plemene
- RPH pro přírůstek v testu
- hmotnost ve věku 365 dnů
- výška v kříži ke dni ukončení testu
- hodnocení exteriéru při základním výběru
- průměrný denní přírůstek býka od narození do ukončení testu vlastní užitkovosti

Hranice selekčních kritérií, případné doplnění nebo změnu kritérií stanovují jednotlivé Rady PK příslušných plemen a vyhlašuje je Grémium PK.

12. Základní výběry

Termíny základních výběrů stanovuje uznané chovatelské sdružení po dohodě s provozovatelem odchoven plemenných býků.

Vypracování metodiky - zpracovatel

Český svaz chovatelů masného skotu v Praze (ČSCHMS) IČO: 00536903, organizace oprávněná dle zákona č. 154/2000 Sb.

V Praze, dne 20.12.2006

Oprava a doplnění provedeno v květnu 2010 a únoru 2011

Příloha číslo 1 – Potřeby živin

Potřeba živin na kus a den je na základě literárních pramenů počítána podle rovnic:

$$\text{NEV (MJ)} = - 2,68 + 0,086 \cdot H + 16,50 \cdot \text{přírůstek}$$

$$\text{PDI (g)} = 3,25 \cdot H^{0,75} + 0,23 \cdot H + 190,84 \cdot \text{přírůstek} + 34,48$$

$$\text{Vláknina (kg)} = 0,7 + 0,0026 \cdot H - 0,2 \cdot \text{přírůstek}$$

$$\text{Sušina (kg)} = 0,233 + 0,073 \cdot H^{0,75} + 0,988 \cdot \text{přírůstek}$$

kde:

H – hmotnost v kg,

přírůstek – denní přírůstek v kg

Při výpočtu potřeby energie se doporučuje výsledek navýšit o 10 %.

Živá hm. (kg)	Přírůstek (kg)	NEV (MJ)	PDI (g)	Ca (g)	P (g)	Sušina (kg)	Vláknina (kg)
150	1,4	33,3	475	35	23	4,8	0,8
	1,5	35,0	495	37	24	4,8	0,8
	1,6	36,6	514	39	25	4,9	0,8
200	1,4	37,6	521	36	25	5,5	0,9
	1,5	39,3	540	40	26	5,6	0,9
	1,6	40,9	559	43	27	5,7	0,9
250	1,4	41,9	563	37	26	6,2	1,1
	1,5	43,6	583	41	27	6,3	1,0
	1,6	45,2	602	45	28	6,4	1,0
300	1,4	46,2	605	39	27	6,9	1,2
	1,5	47,9	624	44	28	7,0	1,2
	1,6	49,5	643	48	29	7,1	1,2
350	1,4	50,5	645	41	28	7,5	1,3
	1,5	52,2	664	46	27	7,6	1,3
	1,6	53,8	683	50	30	7,7	1,3
400	1,4	54,8	684	44	30	8,2	1,5
	1,5	56,5	704	49	32	8,2	1,4
	1,6	58,1	723	53	33	8,3	1,4
450	1,4	59,1	723	47	33	8,8	1,6
	1,5	60,8	742	51	35	8,9	1,6
	1,6	62,4	761	55	36	9,0	1,6
500	1,4	63,4	760	50	35	9,3	1,7
	1,5	65,1	779	54	37	9,4	1,7
	1,6	66,7	798	57	38	9,5	1,7
550	1,4	67,7	797	53	38	9,9	1,9
	1,5	69,2	816	57	39	10,0	1,8
	1,6	70,8	835	61	40	10,1	1,8
600	1,4	72,0	834	55	42	10,5	2,0
	1,5	73,5	853	59	43	10,6	2,0
	1,6	75,1	872	64	44	10,7	1,9

Krmná dávka musí být počítána minimálně v ukazatelích uvedených v tabulce a to na základě laboratorních rozborů všech použitých krmiv.

Použitá literatura:

Sommer, A. a kol. (1994): Potřeby živin a tabulky. Výživné hodnoty krmiv pro přežvýkavce. Pohořelice.